

Szakmaközi együttműködések a diszkrimináció és az abúzus megelőzése érdekében

Várfalvi Marianna¹, Halász Iván², Kristóf Róbert³

Betekintő

A Magyar Védőnők Szakmai Szövetsége (MVSZSZ), a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet által meghirdetett „Fogyatékos személyek helyi, regionális és országos szervezeteinek szakmai programjainak támogatása 2022” című felhívás keretében elnyert forrásból a FOF2022-B-2750 kódszámú pályázat keretében vállalta a fogyatékkal élő, vagy megkésett fejlődésű gyermekeket és vagy szüleiket ért negatív diszkrimináció és az abúzus megelőzés lehetőségeinek feltárását, és azok szülői, szakmaközi, és civil segítő workshopokban történő feldolgozását. A pilot projekt átfogó célja, hogy hosszútávon mérsékelni tudja a fogyatékkal élők, illetve a fogyatékkal élő gyermekeket nevelő szülőket (a továbbiakban: szülőket) ért hátrányos megkülönböztetést, abúzust.

Jelen közleményünk a szülők által kitöltött online kérdőív adatainak bemutatásával kívántunk közelebbi képet és konkrétabb információkat kapni ahhoz a megadott pályázati témák közül az általunk választott kérdéskörhöz részletesebb információkat kapjuk a célcsoportokkal való workshopok kidolgozásához. A kérdőív tartalmának és a témafeldolgozásnak mélyebb elemzésére későbbi összefoglalónkban vállalkozunk.

Bevezetés

Szakmai civil szervezetünk, azzal a céllal alakult, hogy a védőnői hivatás szakmai színvonalát emelje, a védőnői szolgáltatásokat fejlessze, minőségi változtatások bevezetését segítse elő, különös tekintettel a speciális szükségletű, illetve hátrányt szenvedő, esélyegyenlőségi szempontból veszélyeztetett vagy különleges figyelmet érdemlő gondozottakra, családokra.

„A fogyatékossgal élő emberek önálló, aktív élete nem egyszerűen fogyatékoságügy, hanem mindannyiunk közös ügye: olyan társadalmi környezetet kell kialakítani, amely minden élethelyzetben

¹ Magyar Védőnők Szakmai Szövetsége

² Különleges Család Alapítvány

³ Ébredések Alapítvány

fel tudja ismerni a fogyatékossgal élő emberek valós szükségleteit. A tényleges esélyegyenlőséghez

nem elég azt pusztán jogszabályokban előírni, a társadalom befogadó szemlélete segítheti a teljes integrációt.”

„Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (ombudsmantörvény) szerint az alapvető jogok biztosa – a civil társadalom, különösen a fogyatékossgal élő személyek és az őket képviselő szervezetek bevonásával - biztosítja a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény (a továbbiakban: Fogyatékossgügyi Egyezmény) 33. cikk 2. pontja

szerinti független mechanizmus feladatainak teljesítését. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 1. cikke értelmében az Egyezmény célja valamennyi emberi jog és alapvető szabadságjog teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi

fogyatékossgal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása. Az Egyezmény alapelvei között elsőként említi, hogy a fogyatékossgal élő személyeket megilleti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét.”⁴

Az Alaptörvény XV. cikke tartalmazza, hogy az alapvető jogok mindenkit különbségtétel nélkül megilletnek, illetve állami feladatként határozza meg az esélyegyenlőség előmozdítását. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló törvény részletes meghatározását adja a hátrányos megkülönböztetésnek minősülő magatartásoknak. A közvetlen hátrányos megkülönböztetés mellett tiltja a közvetett hátrányos megkülönböztetést (amikor egy látszólag semleges rendelkezés eredményeképp szenved egy csoport hátrányt), valamint a zaklatást, a jogellenes elkülönítést, és a megtorlást is.

Az MVSZSZ együttműködésben valósította meg a pályázati téma feldolgozását a Különleges Család Alapítvánnyal⁵ és az Ébredések Alapítvánnyal⁶, akikkel több éves szakmai tevékenységekkel kapcsolódnak.

⁴ Dr. Kozma Ákos Alapvető Jogok Biztosa: Tájékoztató fogyatékossgal élő személyek számára 2022. <https://www.ajbh.hu/documents/10180/125038/Fogyat%C3%A9koss%C3%A1g%C3%BCgy+Jogtudatos%C3%ADt%C3%B3+2022.pdf> Letöltés: 2023. június 13.

⁵ <https://kulonlegescsaladalapitvany.hu/> Letöltés: 2023. június 13.

⁶ <https://ebredések.hu/> Letöltés: 2023. június 13.

A projekt a téma választásában és kidolgozásában a három együttműködő partnerszervezet több évtizedes szakmai tapasztalatára és tudásbázisára épített. Ezek, valamint az ismert jogszabályok, tanulmányok, szakirodalmak alapján állította fel azt a koncepciót, hogy az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség, illetve a hátrányos megkülönböztetés és az ebből elszenvedett abúzus élő téma lehet a mai érintett családok életében. Ezeket a témákat terveztük kérdőíves felméréssel látótérbe hozni, és a workshop foglalkozásokon feldolgozni, valamint a foglalkozások kiegészítéséhez szakanyagokat, háttéranyagokat, olvasmányokat, kérdőíveket, feladatlapokat állítottunk össze otthoni feldolgozásra. Munkahipotézisünk szerint a témával három célcsoportot terveztünk elérni: az érintett, önként jelentkező szülőket, az őket támogató, részben az ellátásban háttérszerepet betöltő civil önkénteseket és azokat a szakembereket, akik valamely ágazat ellátórendszerében ezekkel a gyermekekkel foglalkoznak. A pályázat keretrendszere és pilot jellege arra adott lehetőséget, hogy ezt a társadalmilag és lélektanilag is nehéz témakört kézbe vegye, és egy hosszabb időszakra kiterjedő témafeldolgozást, indítson el.

Kérdőíves felmérés háttére, tervezése

A pilot projekt tervezésekor a szakértők szükségesnek tartották a workshopok témaköreinek és módszereinek kialakítása érdekében egy előzetes kérdőíves felmérés elkészítését. Első fázisban egy előfelmérés szintjén országos szinten védőnői és a pályázatban résztvevő szervezetek kapcsolatrendszerében történt a kérdőív tesztelése, validálása. Az így beérkezett válaszok már megerősítették a hipotézist, hogy létezik diszkrimináció és abúzus jelensége a célcsoportnál, és a kérdőív alapján ezek nem vagy nehezen kerülnek elő, és feldolgozásuk, megelőzésük nem része a velük való rutin gyakorlatnak.

Készült néhány interjú az előkészítő szakaszban az önként jelentkező kitöltőkkel, ebből két interjút mutatunk be:

1. Koraszülés miatt értelmi és testi fogyatékoság. A kórházban az inkubátorban eltöltött idő alatt, ők, mint szülők számtalan megvető, gúnyos tekintetet és lekezelő viselkedést éltek át az egészségügyi dolgozók részéről. Az anyának elapadt a teje, mert nem tudta szoptatni gyermekét. Amikor elpanaszolta, hogy így nem tud kialakulni gyermekével a kötődés, kinevették és azt mondták, hogy a gyermeke úgysem tudja ezt felfogni. Családon belül a gyermek sérültsége a nagyszülőket is sokkolta, akik a fiatal szülőket, a

stresszes életvitelük miatt okolták. A szülők legfőképpen az anya férjét hibáztatták, nem is segítettek hónapokig, de a mai napig megromlott a kapcsolatuk. A nagyszülők nem tudnak mit kezdeni a helyzettel így a mindennapokban nem segítenek. A szülők teljesen egyedül maradtak. A baráti körben sokan elfordultak tőlük, mondván az ő gyerekükkel úgy sem tudnak játszani, megszűnnek a baráti összejövetelek. Mivel a gyermek sérültsége miatt teljes napi felügyeletet igényel, így az anya van vele, csak az apa dolgozik. Érdekes tény, hogy az apa több munkahelyet váltott, mert gyermeke miatt a munkahelyeken is hátrányos megkülönböztetést élt meg.

2. A másik szülők elmondása alapján arra derült fény, hogy ott a nagyszülők segítettek kb. 11 évig, aztán lelkileg nem bírták, így a napi szintű segítségnyújtás egyre ritkult, jelenleg egy hónapban egyszer-kétszer vállalják unokájuk segítségét. Nekik az óvodai beilleszkedés nem sikerült az óvodai dolgozók és az óvodai közösség miatt, ezért speciális napközibe hordták. Az anya itt sem tudott tovább munkát vállalni, de mostanra saját internetes vállalkozásuk miatt, többet tud együtt lenni gyermekükkel. Ma már gyermekük speciális iskolába jár, de igazából ott sem könnyű a helyzetük. Folyamatosan van a pedagógusokkal konfliktusuk. Bevásárlásoknál, baráti össze jöveteleknél kerültek hátrányos, kellemetlen helyzetbe.

A témaválasztás nehézségét igazolja az is, hogy a projektgazda szervezet több szakmai és civil szervezetet keresett meg együttműködést kérve, ugyanakkor a kezdeti érdeklődés és lelkesedés nem eredményezett tényleges együttműködést. Ennek további feltárását is érdemes lenne kutatni.

Jelen felmérés nem vállalta fel reprezentatív tudományos kutatás lefolytatását, de egy következő szakaszban — a kapott eredmények és a workshopok tapasztalatainak részletes elemzése — annak előtanulmányként szolgál.

Az önkitöltős önkéntes online kérdőíves felmérés összefoglalása

Célcsoportok: a projekt elsődleges célcsoportjai a koragyermekkori megkésett fejlődésű, fogyatékkal élő gyermekeket nevelő szülők. További célcsoportok az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, pedagógiai, korai fejlesztéssel foglalkozó szakemberek, valamint civil szervezetek önkéntesei. A projekt megvalósításában a célcsoportok toborzásában és a helyszín biztosításában az érdi Szikra Tehetséggondozó Alapítvány vállalt együttműködő szerepet. Az

általuk gondozás alatt álló, többségében autista, spektrumzavarral, és egyéb fogyatékkal élő gyermekeket nevelő szülők töltötték ki a kérdőívet. A workshopokon az őket ellátó önkéntesek, szakemberek és szülők csoportjaival dolgoztunk.

A projekt földrajzi kiterjedtsége: elsősorban Budapest és Pest Vármegye területén élő családok. A workshopok helyszíne a Szikra Tehetséggondozó Alapítvány Érdi telephely.

A kérdőívek adatgyűjtési időszaka: 2023. május 1-jétől június 1-jéig tartott, de ezt követően is van lehetőség és igény a kitöltésre az online formában kialakított digitális térben: <https://forms.office.com/r/Qiiu6gSuuk>

A kérdőív tartalma:

A kérdések a koragyermekkori megkésett fejlődésű, fogyatékkal élő gyermekeket és szüleiket — egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, pedagógiai, korai fejlesztési — ellátásuk során, valamint a magán életben ért és érő egyenlő bánásmód elvét sértő hatásokról, az őket ért bántalmazásokról, sérülésekről szólnak.

A kérdőív főbb kérdéscsoportjai: A 61 kérdés a koragyermekkori megkésett fejlődésű, fogyatékkal élő gyermekeket és szüleiket — egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, pedagógiai, korai fejlesztési — ellátásuk során, valamint a magán életben ért és érő egyenlő bánásmód elvét sértő hatásokról, az őket ért bántalmazásokról szólnak. válaszoló neve, kora, lakóhely vármegyei megoszlása és típusa, a lakóépület akadálymentessége, a közlekedés nehezítettsége. A következő kérdéscsoportban az érintett gyermek születésének alapadatait kérdeztük: születési év, gesztációs kor, születési súly, a várandósság folyamata. Következő kérdéskör a várandósság és a szülés-születés jellegzetes adatait tartalmazza a magzatra és az édesanyára vonatkoztatva. Hátrányos megkülönböztetés eseteire, helyzeteire vonatkozó kérdések, ezekben a helyzetekben való megküzdés, reakció, ismétlődés volt a következő kérdéskör, majd a mindennapi élet nehézségeinek és az elszenvedett diszkrimináció és abúzus körülményeinek feltárása következett, végül, hogy mennyire tartja fontosnak a diszkrimináció és az egyenlő bánásmód kérdését, és milyen támogatásokat szeretne kapni.

A kapott adatok, válaszok bemutatása:

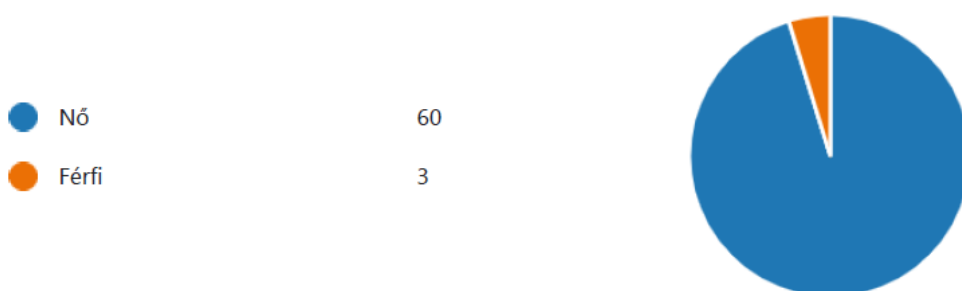
A kitöltés előtt a honlap rendszer felkínálta az adatvédelmi szabályok ismertetését és annak elfogadását. Ezt követően nyílt meg a kérdőív. A projekt földrajzi célcsoportjában a kitöltött

kérdőívek száma 27 volt. Országosan a kitöltött elemszám 63. Az egyes kérdésekre nem volt kötelező a válaszadás, így az egyes kérdéseknél eltérő az elemszám. Az elemszám statisztikai feldolgozáshoz nem elegendő, azonban pilot jellegű tájékoztató adatokkal szolgál későbbi felmérésekhez.

1. Általános adatok

Az online kérdőívet döntő többségben az édesanyák töltötték ki, 63 válaszból 60 fő. (1. ábra)

1. Válaszadó neme:

A lakóhely típus szerint a válaszadók megoszlását látjuk (2. ábra)

4. Az Ön lakóhelye:

A lakás, épület, amelyben élnek, akadálymentesség szempontjából jelente-e problémát? (3. ábra)

A válaszadók közül 9 családnál jelent problémát az akadálymentesség megléte.

7. A lakás, az épület, és az épület környezetének akadálymentessége jelent-e problémát?

A közlekedés nehezítettségére adott válaszokban a 4 féle tevékenységgel összefüggésben mutatjuk be az eredményeket. (4. ábra)

9. Nehezített-e a közlekedése:

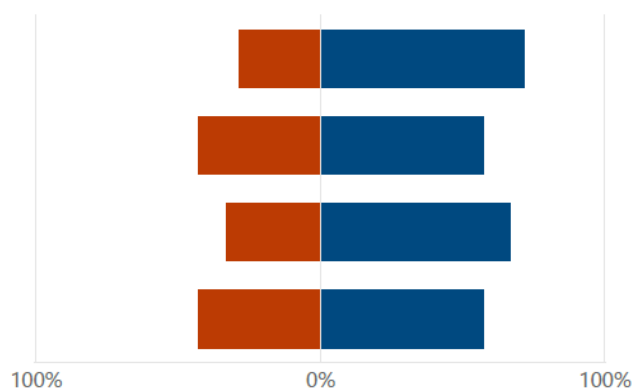
Igen Nem

a gyermek szállításában

tömegközlekedésben

közüteményekbe való eljutásban
(bölcsőde, óvoda, iskola)

közüszolgáltatások elérésében, oda való
eljutásban (egészségügyi ellátás,...

2. A várandósság adatai

A várandósság zavartalanságára adott válaszokból látható, hogy nem nagy különbséggel, de többen válaszolták, hogy nem volt zavartalan, 63 válaszadó közül 29-en. (5. ábra)

13. A várandósság zavartalan, problémamentes volt?

Igen	34
Nem	29

A várandósság alatt a magzat fejlődési, illetve egészségi problémáira 35 fő válaszolt, közülük 7-en jelezték, hogy volt probléma. (6. ábra)

15. Ha igen, a magzat fejlődése, egészségi állapota problémás volt?

Igen	7
Nem	28

3. A Kórház és a szülés élményei

A kórházban a szülők a magzat egészségi állapotáról kapott visszajelzést a 63 válaszadóból 13, ugyanakkor 50 fő nem kapott tájékoztatást. (7. ábra)

16. Jelezték Önnek a baba egészségproblémáit a kórházban?

Igen	13
Nem	50

A választott szülési helyszín szerint a válaszadók megoszlását mutatjuk be. (8. ábra)

20. Milyen típusú szülészeti intézményben szült?

egyetemi klinika	15
megyei kórház	20
városi kórház	27
születésház	1
otthonszülés	0

A szülés-születés módja szerinti megoszlást mutatjuk be. (9. ábra)

A 63 válaszadóból a többség, 36 fő császármetszéssel hozta világra gyermekét.

21. A baba világrajövetelének módja:

természetes, hüvelyi úton szület...	27
császármetszéssel jött világra	36

A császármetszés indokainak megoszlását mutatjuk be (10. ábra)

A 36 esetből szinte azonos arányban fordult elő az anyai, a magzati, vagy mindkettőjük veszélyállapota az indokok között.

23. A baba császármetszéssel jött világra

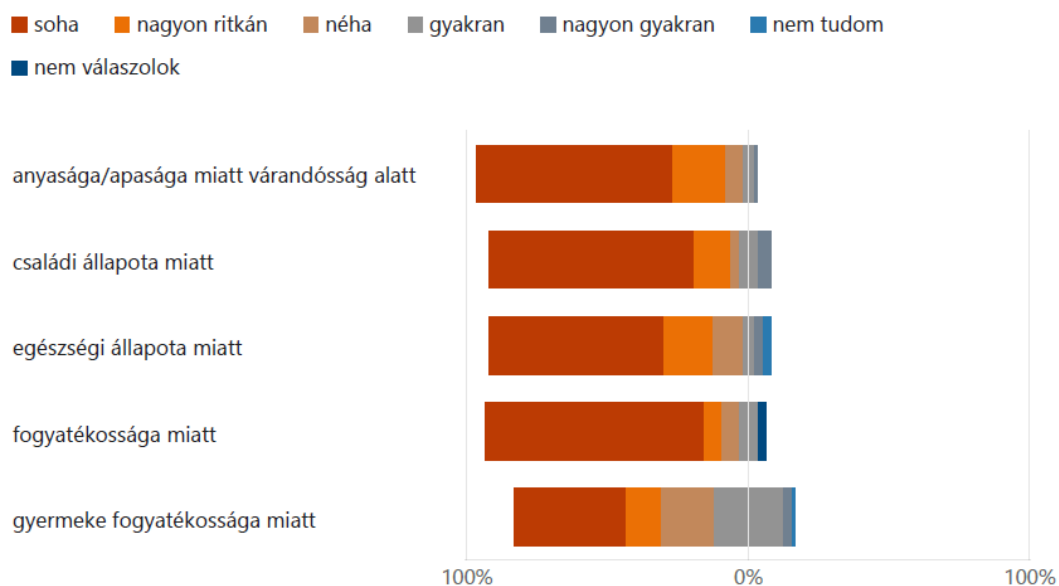
anyai veszélyállapot miatt	11
magzati veszélyállapot miatt	14
mindkettőjük veszélyállapota mi...	11

4. A diszkrimináció megélésének élményei

A válaszadó megítélése szerint a hátrányos megkülönböztetés előfordulási arányát mutatjuk be a gyermek megszületését követően. (11. ábra)

24. Kérem, mondja meg, hogy milyen gyakran érte Önt várandóssága és gyermeke születését követően hátrányos megkülönböztetés/diszkrimináció a következő okok miatt ...

A megküzdőképesség és a diszkrimináció elleni védekezés megtétele szerint mutatjuk be a kapott válaszok arányát. (12. ábra)

Többen voltak, akik nem tettek ellene 63 válaszadóból 34-en.

25. Próbált-e tenni valamit, amikor a hátrányos megkülönböztetés érte?

A válaszadók közül önmegítélés alapján eredményesnek tartott esetek számát mutatjuk be. (13. ábra)

A válaszadók nagyobb aránya, 19 fő értékelte eredményesnek saját reagálását a diszkriminációs helyzetben, ugyanakkor az eredménytelennek minősülő esetek magas száma (10 fő) igazolja az ilyen készségek fejlesztésének szükségességét, amennyiben erre a szülő részéről fogadókészség van.

27. Eredményesnek tartotta, ahogy reagált ebben a helyzetben?

A válaszadók megoszlását mutatjuk be aszerint, hogy mennyire tartanak attól, hogy a jövőben hátrányos megkülönböztetés éri. (14. ábra)

A 63 válaszadóból 43-an, vagyis a többség tart a jövőbeli negatív élménytől, mindössze 20 fő válaszolt inkább nemleges. Ez is alátámasztja az érintett szülők szorongását, téma iránti érzékenységét, és azt, hogy ezzel a témával foglalkozni kell. A szülő magasabb feszültségi szintje komoly jelzője az életminőségnek, és összefügg a megküzdőképességgel. (15. ábra)

29. Tart-e attól, hogy a jövőben diszkrimináció, hátrányos megkülönböztetés éri?

● nagyon	20
● inkább igen	23
● inkább nem	11
● egyáltalán nem	9

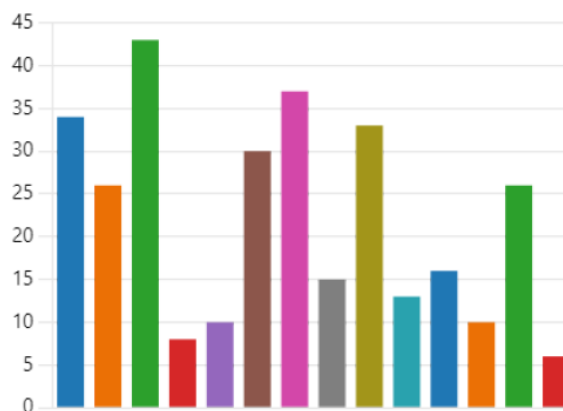

A diszkrimináció elleni fellépésben a válaszadók által megítélt szerepkörök rangsorát mutatjuk be. (16. ábra)

Legnagyobb szerepet maguk a válaszadók, vagyis a szülőknek tulajdonítanak, ezt követik az iskolák, egyetemek, majd az egészségügyi dolgozók, majd a kormány, ezt követően a bölcsődék és óvodák, a szociális és gyermekjóléti rendszer, és ugyanilyen mértékben a média kapta a rangsorban.

30. Véleménye szerint kiknek van a legfontosabb szerepe a diszkrimináció elleni fellépésben?

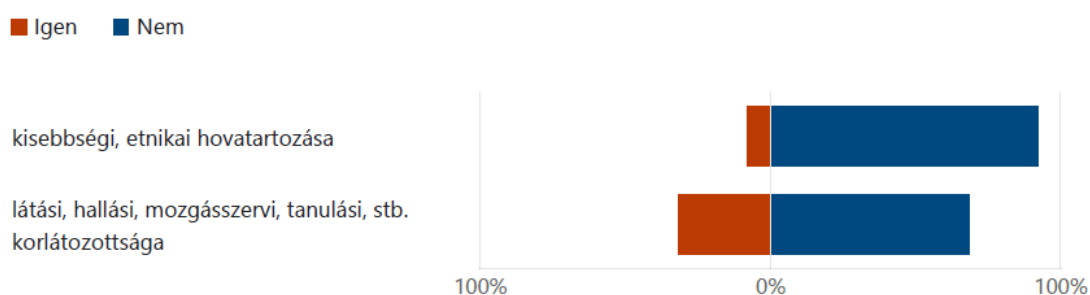
● egészségügyi dolgozók (ápoló, ...	34
● szociális és gyermekjóléti szolgál...	26
● szülők	43
● egyházak, vallási vezetők	8
● civil szervezetek	10
● bölcsődék, óvodák	30
● iskolák és egyetemek	37
● helyi önkormányzatok	15
● kormány	33
● politikai pártok	13
● munkaadók, cégek	16
● szakszervezetek	10
● média	26
● Egyéb	6

A diszkrimináció egyes célcsoportjainál előforduló válaszok megoszlását mutatjuk be. (17. ábra)

A válaszokból látható, hogy a látási, hallási, mozgásszervi, tanulási korlátozottság a mindennapi életben nagyobb arányban okoz nehézséget, mint a kisebbségi, etnikai hovatartozás, de annak megjelenése további feldolgozási szempontot igényel a későbbi projektek tervezésében és megvalósításában.

31. Nehézséget okoznak-e Önnek a mindennapi életében a következők?

5. Az abúzus, kellemetlen megalázó viselkedés megtapasztalása a kórházban

A szülést követően, a kórházban megélt abúzus élménnyel összefüggésben mutatjuk be a válaszok megoszlását. (18. ábra)

A többséget, 40 főt a 63-ból nem érte ilyen élmény, ugyanakkor 23 főt igen. További kérdésekkel tártuk fel a részleteket.

32. Érte-e Önt kellemetlen, megalázó viselkedés a gyermek születését követően a kórházban?

A megélt kellemetlen, megalázó viselkedésre adott válaszok megoszlását látjuk a kórházban dolgozó szakemberek végzettség, munkaköre szerint. (19. ábra)

A legtöbb válasz az orvosokat és ápolókat érintette, de kaptunk jelzéseket egyéb szakemberekre, szülésznőkre és a technikai személyzetre is. Ez a válaszkör rámutat arra, hogy az egészségügyi dolgozók körében szükséges lenne hatékony érzékenyítés és kommunikációs fejlesztés.

33. Ha igen, válasszon az alábbiak közül (több válasz is adható), kik részéről:

A megélt negatív viselkedés megnyilvánulási formáinak megoszlását mutatjuk be. (20. ábra)

A válaszok megoszlási arány mutatja, hogy míg a magatartási formák fajtái dominálnak, megjelenik egy nagyon fontos viselkedés, a nem megfelelő ellátásnak minősülő 13 elemszám. Ez a kérdéskör is igazolja, hogy az egészségügyben szükséges a jelenségekkel, elsősorban a megelőzéssel, de a konfliktus helyzetek megoldásával hatékonyabban foglalkozni. Ugyanakkor a válaszadók eseteinek és élményeinek feldolgozása a szülést követő időszakokban is kívánatos, amennyiben erre lehetőség kínálkozik.

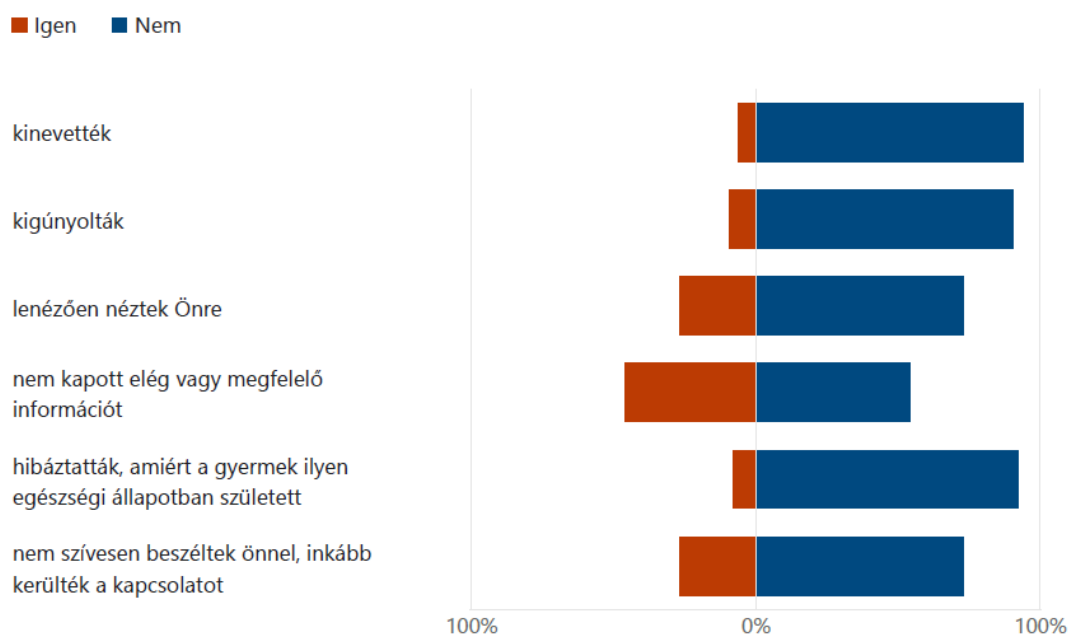
34. Milyen formában? (több válasz is adható)

Az egészségügyi intézményben tapasztalt kellemetlen, megalázó viselkedés megnyilvánulási formáinak előfordulását mutatjuk be a válaszadók részéről. (21. ábra)

A legtöbb válasz az elegendő, megfelelő információ hiányt és a kapcsolatkerülést, a nem készséges kommunikációt, illetve a lenéző tekintetet jelölte meg.

36. Tapasztalta-e esetleg a szülés után a kórházban az alábbiakat az ott dolgozók részéről, hogy:

6. Az abúzus, kellemetlen megalázó viselkedés megtapasztalása

A családi körben megélt kellemetlen, megalázó viselkedés előfordulási arányát mutatjuk be. (22. ábra)

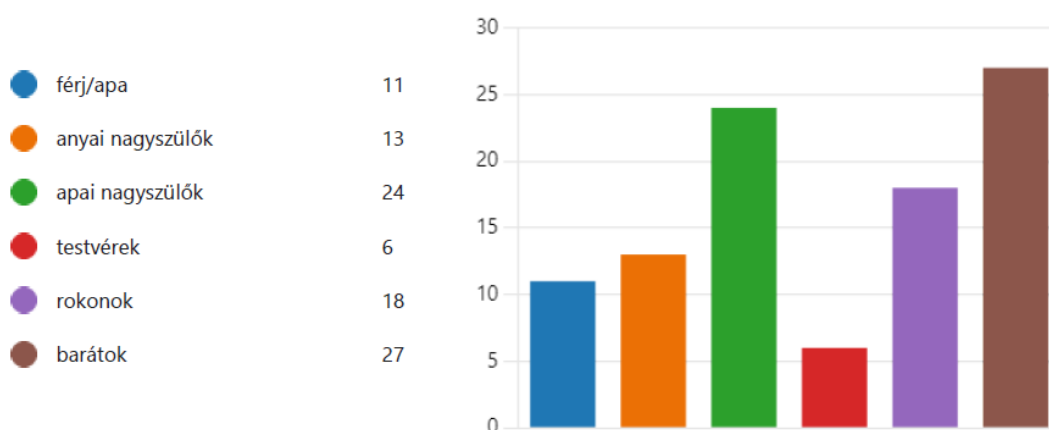
37. Érte-e Önt kellemetlen, megalázó viselkedés családtagok irányából?

A családtagok részéről megtapasztalt kellemetlen, megalázó viselkedés megoszlását mutatjuk be. (23. ábra)

A legtöbb választ az apák és az apai nagyszülők, egyéb rokonok, majd az anyai nagyszülők kapták.

38. Ha igen, válasszon az alábbiak közül (több válasz is adható), kik részéről:

A családon belül tapasztalt kellemetlen, megalázó viselkedés megélési formáit mutatjuk be. A kérdésre több válasz megjelölésére adtunk lehetőséget. (24. ábra)

Többségében a viselkedést és a szóbeli bántalmazást jelölték meg a válaszadók, de a testbeszéd is jelentős mértékben fordult elő. Nagy szerepe lehet a családgondozásnak, a szülők és a családtagok kommunikációs és viselkedési mintáinak fejlesztésére, a felkészülésre, a megelőzésre való hangsúlyra.

39. Milyen formában?

7. Diszkrimináció megélése a gyermek későbbi ellátásai során

Az egészségügyi ellátás során tapasztalt hátrányos megkülönböztetést megélők arányát mutatjuk be. (25. ábra)

A 63 válaszadóból 23-an jelölték meg, hogy érték őket hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos élmények az egészségügyi ellátásuk során.

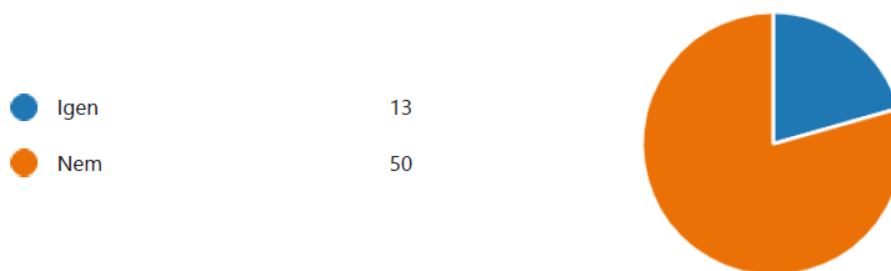
42. Érte-e Önt szülőként negatív, hátrányos megkülönböztetés gyermeke eltérő fejlődése miatt bármilyen egészségügyi ellátás során?

A szociális és gyermekjóléti szolgáltatások során tapasztalt hátrányos megkülönböztetést megélők arányát mutatjuk be. (26. ábra)

Az egészségügyi ellátás eseteihez képest kevesebben, de 13-an jelölték meg az érintettséget. A válaszok alapján ezen ellátási területen is indokolt a diszkriminációval, abúzzsal, ezek megelőzésének lehetőségével foglalkozni.

45. Érte-e Önt szülőként negatív, hátrányos megkülönböztetés gyermeke eltérő fejlődése miatt a szociális gyermekjóléti szolgáltatások során?

A hivatali ügyintézés során tapasztalt hátrányos megkülönböztetést megélők arányát mutatjuk be. (27. ábra)

A 63 válaszadóból 15 jelölték meg ezt a területet. A válaszok alapján ezen ellátási területen is indokolt a diszkriminációval, abúzzsal, ezek megelőzésének lehetőségével foglalkozni.

48. Érte-e Önt szülőként negatív, hátrányos megkülönböztetés gyermeke eltérő fejlődése miatt a hivatali ügyintézés alatt?

Az egyéb közösségi térben megélt hátrányos megkülönböztetés megélésének előfordulási arányát mutatjuk be. (28. ábra)

A 63 esetből több mint a fele válaszolt úgy, hogy tapasztalt negatív élményeket gyermeke eltérő fejlődése miatt. Ez az arány a társadalmi célú reklámokban, média kommunikációval és egyéb közösségi programok keretében (kismama klub, bölcsőde, óvoda, védőnői gondozás, stb.) lenne kezelhető, szemléletformálással, kommunikációs minták bemutatásával.

51. Érte-e Önt szülőként negatív, hátrányos megkülönböztetés gyermeke eltérő fejlődése miatt egyéb közösségi térben (játsszótér, bevásárlás stb.)?

A bölcsődei ellátás során megélt hátrányos megkülönböztetés megélésének előfordulási arányát mutatjuk be. (29. ábra)

Az 56 válaszadó közül 24-en jelezték, hogy érintette őket a diszkrimináció élménye. A válaszok alapján ezen ellátási területen is indokolt a diszkriminációval, abúzzsal, ezek megelőzésének lehetőségével foglalkozni.

54. Érte-e Önt szülőként negatív, hátrányos megkülönböztetés gyermeke eltérő fejlődése miatt, gyermeke bölcsődei/ óvodai beilleszkedése során?

Az iskolai beilleszkedés során megélt hátrányos megkülönböztetés megélésének előfordulási arányát mutatjuk be. (30. ábra)

A 35 válaszadó közül 16-an jelezték, hogy érintette őket a diszkrimináció élménye. A válaszok alapján ezen ellátási területen is indokolt a diszkriminációval, abúzzsal, ezek megelőzésének lehetőségével foglalkozni.

57. Érte-e Önt szülőként negatív, hátrányos megkülönböztetés gyermeke eltérő fejlődése miatt, gyermeke iskolai beilleszkedése során?

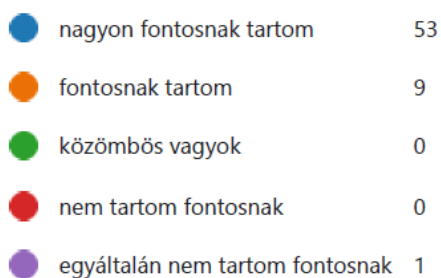

8. Összességében a diszkrimináció és az abúzus témakörével való foglalkozás fontosságának megítélése

Összességében a diszkrimináció és az egyenlő bánásmód témakörével való foglalkozás fontosságának megítélése (31. ábra)

A 63 válaszadó közül kiemelkedő többségben van azon válaszadók száma (59), akik nagyon fontosnak és további 9 főnek fontosnak tartják a témával való foglalkozást. Mindössze 1 fő válaszolta azt, hogy nem fontos.

60. Ön személyesen mennyire tartja fontosnak a diszkrimináció és az egyenlő bánásmód kérdését?

Megbeszélés

A válaszok értékelése megalapozta és alátámasztotta a célkitűzésekben felállított szempontokat. A szülői válaszok alapján indokoltnak és megerősítve értékeltük a pályázati célkitűzés irányait, célcsoportjait és a javasolt fejlesztési módszereket, interaktív munkamegbeszélések keretében. A szülők mellett indokolt a velük kapcsolatban A szülői válaszok alapján indokoltnak és megerősítve értékeltük a pályázati célkitűzés irányait,

célcsoportjait és a javasolt fejlesztési módszereket, interaktív munkamegbeszélések keretében.

A projekt átfogó célja teljesülése érdekében az alábbi részcélok valósultak meg a workshopok során:

1. A fogyatékkal élőket és a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőket érő abúzus és negatív diszkrimináció mértékének feltárása;
2. A fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők abúzussal és negatív diszkriminációval szembeni védekezőképességének növelése;
3. A fogyatékkal élőket gondozó, segítő, támogató szakmai szervezetek tagjainak, munkatársainak érzékenyítése és fejlesztése az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség területén.

A szülői workshopokon az autizmussal élő gyermekek szüleinek tartottunk interaktív foglalkozásokat. Elsődlegesen figyelmet szenteltünk annak, hogy segítséget nyújtunk abban, hogyan lehet hatékonyabban működni a mindennapi életben, gondozni elakadással küzdő gyermeküknek, miközben megőrizni saját egészségüket, mentálhigiénájukat és jól-létüket.

A workshopon számos fontos téma került megbeszélésre:

1. **Az ÉN-idő fontossága:** Az ÉN-időnek kiemelkedő szerepe van abban, hogy feltöltődjünk és erőt gyűjtsünk a mindennapi kihívások leküzdéséhez.
2. **Asszertivitás:** Az asszertív kommunikáció segít hatékonyabban kifejezni a saját igényeinket és érzéseinket anélkül, hogy másokat megsértenénk.
3. **Kongruencia:** Az összhang az érzéseink, gondolataink és cselekedeteink között segít stabilitást és belső egyensúlyt teremteni.
4. **Öröm-háztartás elengedhetetlensége:** Fontos, hogy megtaláljuk a boldogságot és örömet a mindennapi életünkben, mivel ez hozzájárul a stressz csökkentéséhez és a jobb pszichológiai állapothoz.
5. **Önmagunk felvállalása:** Az önazonosság és önszeretet fejlesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy képesek legyünk a gyermekünk mellett saját magunkra is gondolni.
6. **A nemet mondás hogyanja:** A határok meghatározása és a nemet mondás képessége fontos ahhoz, hogy ne terheljük túl magunkat és megőrizzük az egyensúlyt.
7. **Az érzések kimondásának ereje:** Az érzéseink kimondása és megosztása segít megoldásokat találni és támogatást kapni.
8. **Johari ablak tanulságai:** A Johari ablak segít abban, hogy jobban megértsük önmagunkat és másokat, és hatékonyabban kommunikáljunk.

9. **Áldozatos életvitel és önmegvalósítás:** Az áldozatos életvitel mellett is fontos, hogy ne feledkezzünk el önmagunkról és céljainkról.

10. **Asszertív jogok ismerete és használata:** Az asszertív jogok tudatos betartása segít abban, hogy méltósággal és tisztelettel kezeljük saját magunkat és másokat.

Reméljük, hogy a foglalkozások során megszerzett ismeretek és tapasztalatok segítenek minden résztvevőnek hatékonyabban működni a mindennapi életben, és megőrizni az egyensúlyt a gyermekükkel való törődés és saját jól-létük között.

Szülői workshop értékelése

A projekt keretében megvalósult interaktív előadásokon keresztül, hogy azokat a szülőket, nevelőszülőket sikerült elérni és hatékonyan támogatni, akik eltérő fejlődésű, fogyatékossgal élő gyermekeket nevelnek. A foglalkozásokon elhangzott elméleti ismereteken túl a gyakorlati módszertani eszközként alkalmazott önismereti temperamentum, konfliktuskezelési, érzelmi kommunikációs csatornákat beazonosító tesztek figyelmesen, örömmel töltötték ki, majd az eredményt interaktív módon, részletesen kiértékeltek. A tesztek segítségével a részt vevő szülők új ismeretet szereztek önmagukról, vagy a korábban megszerzett ez irányú ismereteikre konkrét visszacsatolást nyújtott. Átfogó, részletes elemzést kaptak az egyéni temperamentumukra jellemző személyes tulajdonságaikról, erősségeikről, gyengeségeikről, természetes, és stresszhelyzetben felvett egyéni viselkedési stílusukról. A szülők beazonosították egyéni konfliktushoz való személyes viszonyulásukat, eddig alkalmazott konfliktuskezelési stílusukat, jellemzőit, és megoldásorientált stratégiáját. A foglalkozáson a kiégéssel kapcsolatos elméleti ismereten túl, a részt vevő szülők elsajátították a „Szereprajz” című preventív önreflexiós gyakorlatot, melynek adaptálása nem csak a kiégés elleni védekezésben segíti őket, hanem elmondásuk alapján a hosszú távú belső motiváció fenntartásában, a személyközi kapcsolataik kialakításában, új családi megküzdési stratégiák megvalósításában. A workshopon kiemelt figyelmet szenteltünk a rekreáció és reziliencia fontosságára is, mert a különleges bánásmódot igénylő gyermek nevelése, ellátása mentálisan megterhelő a szülők számára. A program keretén belül a részt vevő szülők átfogó elméleti ismeretet szereztek a gyász folyamatának fázisairól, hatásairól, megoldási lehetőségeiről.

Szakmai tapasztalat:

A workshop minden témaköréhez kapcsolódó elméleti ismeretszerzésnél, önfejlesztő gyakorlati feladatoknál a részt vevő szülők, nyitottan, érdeklődve, aktívan figyeltek,

jegyzeteltek. A személyes elakadásaiknak megfelelően a tematikában szereplő témaköröknél nyíltan, folyamatosan és aktívan kérdeztek, egyre jobban érzékelhető vált, hogy a foglalkozások interaktivitása, az elméleti és gyakorlati ismeretek, feladatok által pozitívan változott, a szülők önmagukhoz, nehézségeikhez való személyes viszonyulásuk, szemléletmódjuk.

A megküzdési stratégiák csoportos foglalkozáson az egyéni elakadásaik felszínre kerülését követően a szülők, a saját tapasztalataik által kölcsönösen és aktívan segítették egymást a problémáik, dilemmáik megoldásában, ennek köszönhetően új családi megküzdési stratégiák születtek.

Civil segítők workshopjának értékelése

A projekt keretében megvalósított foglalkozásokon keresztül azokat a civil szervezetek önkénteseit, munkatársait sikerült megszólítani, elérni és hatékonyan segíteni, akik nemes elhivatottságukból fakadóan tevékenykednek olyan szervezeteknél, melyek aktív támogatást, segítséget nyújtanak az eltérő fejlődésű, fogyatékossgal élő gyermekeknek, és szüleiknek. A workshopokon a résztvevők a tematikának megfelelően önismeretet fejlesztő, konfliktuskezelő, a hatékony érzelmi kommunikáció működtetéséhez szükséges elméleti és élményalapú gyakorlati ismereteket sajátítottak el. A temperamentum, a konfliktuskezelési, és az érzelmi kommunikációs csatornákat beazonosító teszteket érdeklődve, figyelmesen töltötték ki, majd az eredményt értelmező, összefoglaló magyarázatot interaktív módon, részletesen értékeltük ki, mely által átfogó, részletes elemzést kaptak az egyéni temperamentumukra jellemző személyes tulajdonságaikról, erősségeikről, gyengeségeikről, természetes, és stresszhelyzetben felvett egyéni viselkedési stílusukról. Segítői tevékenységükből fakadóan különösen veszélyeztetettek a kiégés kialakulásának szempontjából, ezért a program keretén belül kiemelt figyelmet kapott a szakemberek kiégés elleni védekezésének támogatása is, új módszertani eszközök átadása számukra. A foglalkozáson a kiégéssel kapcsolatos elméleti ismereten túl, a résztvevők elsajátították a „Szereprajz” című preventív önreflexiós gyakorlatot, melynek adaptálása nem csak a kiégés elleni védekezésben segíti őket, hanem a belső erőforrásaik felismerésében, aktiválásában, tevékenységeik prioritási sorrendjének kialakításában. A gyakorlat elvégzését követő véleményezésnél, élménybeszámolónál a résztvevők visszaigazolták, hogy a hosszú távú belső, egyéni motivációjuk fenntartását is támogatja. A workshop keretén belül új ismereteket szereztek a résztvevők szervezetfejlesztéssel, a stratégiai tervezéssel, időgazdálkodással,

elemzéssel, stratégiai terv készítésével kapcsolatosan, melyek elmondásuk alapján hatékony segítséget biztosít majd a jövőbeni civil szervezeten belüli vállalt tevékenységük elvégzéséhez, mely támogatja a szervezetük fejlődését, működésének hatékonyságát. A csoportkohéziót fejlesztő-, és a csoportos coaching foglalkozáson a résztvevők aktívak voltak, dilemmáikkal, problémáikkal, együttműködési javaslataikkal kapcsolatosan új, közös megállapodások, tervek születtek.

Szakmai tapasztalat

A workshop minden témaköréhez kapcsolódó elméleti ismeretszerzésnél, önfejlesztő gyakorlati feladatoknál a résztvevők folyamatos aktivitással, nyitottan, érdeklődve figyeltek és kérdeztek. A csoportos gyakorlati foglalkozásokra jellemző volt a dinamikusság, ugyanakkor az egymást támogató, együttérző viselkedésmód és a kölcsönös együttműködő szándék is. A résztvevők elmondása alapján a workshopokon megszerzett ismeretek adaptálása nagymértékben támogatja az egyéni és szervezeti célok, tervek elérését, megvalósítását.

A szakemberek workshopjának értékelése

A projekt keretében megvalósított workshop alkalmakon keresztül azokat a szakembereket sikerült elérni és hatékonyan segíteni, akik eltérő fejlődésű, fogyatékossgal élő gyermekekkel, és szüleikkel folytatnak, aktív fejlesztő, oktató, segítő tevékenységet. A foglalkozásokon a szakemberek önismeret fejlesztő, konfliktuskezelő, a hatékony érzelmi kommunikáció működtetéséhez szükséges elméleti és élményalapú gyakorlati ismereteket szereztek. A temperamentum, a konfliktuskezelési, és az érzelmi kommunikációs csatornákat beazonosító teszteket érdeklődve, figyelmesen töltötték ki, majd az eredményt értelmező, összefoglaló magyarázatot interaktív módon, részletesen értékeltük ki, mely által átfogó, részletes elemzést kaptak az egyéni temperamentumukra jellemző személyes tulajdonságaikról, erősségeikről, gyengeségeikről, természetes, és stresszhelyzetben felvett egyéni viselkedési stílusukról. A fejlesztői, oktatói, segítői területen dolgozó szakemberek fokozottan veszélyeztetettek a kiégés kialakulása szempontjából, ezért a program keretén belül kiemelt figyelmet kapott a szakemberek kiégés elleni védekezésének támogatása, új módszertani eszközök átadása. A foglalkozáson a kiégéssel kapcsolatos elméleti ismereten túl, a részt vevő szakemberek elsajátították a „Szakmai szereprajz” című preventív önreflexiós gyakorlatot, melynek adaptálása nem csak a kiégés elleni védekezésben segíti őket, hanem a

gyakorlat elvégzését követő véleményezésnél visszaigazolták, hogy a hosszú távú szakmai motivációjuk fenntartását is támogatja. A workshop keretén belül a szakemberek új ismereteket szereztek a stratégiai tervezés, időgazdálkodás, elemzés, stratégiai terv készítésével kapcsolatosan, melyek elmondásuk alapján hatékony segítséget biztosít majd a jövőbeni szakmai tevékenységük elvégzéséhez.

Szakmai tapasztalat:

A workshop minden témaköréhez kapcsolódó elméleti ismeretszerzésnél, önfejlesztő gyakorlati feladatoknál a résztvevők folyamatos aktivitással, nyitottan, érdeklődve figyeltek. A kiégés, reziliencia és a stratégiai tervezéssel kapcsolatos ismeretszerzésnél még aktívabbá váltak, mert az ismeretek egyéni adaptálása nagymértékben támogatja az egyéni szakmai céljaik, terveik elérését, megvalósítását. A szakemberek alapvetően a tematikában szereplő témaköröknél nyíltan, folyamatosan és aktívan kérdeztek, elmondásuk alapján az önmagukhoz való személyes viszonyulásuk pozitív irányba változott, belső motivációjuk újra megerősödött, mely hatékony támogatja a hosszú távú szakmai attitűd fenntartását.

Összefoglalás

Fontosak és hasznosak a civil és önszerveződések, szakmai szervezetek, egyházak és karitatív szervezetek bekapcsolása is, elsősorban a helyi programok sikeressége érdekében. Fontos, hogy ne fentről irányított, hanem egyre több helyi – a lakosság közvetlen közelében megvalósuló, ott elérhető lehetőségek, folyamatos, kiszámítható, a lakosság szükségleteihez és igényeihez, kulturális környezetéhez igazodó – programok legyenek.

Általánosságban a családok kompetenciájának javítása, öntevékenységük fejlesztése az egészség érték kialakításában, és mint erőforrás megőrzésében, megszerzésében, fejlesztésében.

Részletezve a fejlesztés és problémamegoldás érinti a következő területeket:

- esélyteremtés, esélynövelés;
- elérhetőség, hozzáférés biztosítása;
- hátrányok felismerése és kezelése;

- előítéletesség és hátrányos megkülönböztetés rejtett és érzékelhető formáinak megelőzése, kiküszöbölése;
- erőszakmentes, hatékony kommunikáció kultúrájának elterjesztése;
- egészség ismeret és életmódot befolyásoló módszerek átadása élethelyzetek, életkor és egészségi állapot összefüggésében;
- információáramlás kölcsönössége, szükséglet – lehetőség jelzőrendszer működtetése;
- az ellátások, szolgáltatások lakossággal való megismertetése;
- szükségletre és igényekre alapozott ellátások, szolgáltatások megszervezése;
- az egészségi állapotnak megfelelő igénybevétel ösztönzése;
- elsősorban preventív ellátásokkal összekapcsolt, de más ellátások időben történő igénybevétele érdekében motivációs rendszerek kiépítése;
- egészségügyi ellátások szakmai színvonalának fejlesztése különös tekintettel a hátrányos helyzetű településekre: műszer, eszköz, személyzet; segítő foglalkozásúak, civil szervezetek, önkéntesek bevonása; egészségügyi szakképzettség megszerzésének ösztönzése;
- egészségügyi dolgozók továbbképzése, képzése a hátrányos helyzetű csoportokkal való hatékony foglalkozás (szükséglet elemzés, igényfelkeltés, igény és szükséglet egyensúly kezelés), valamint a cigány/roma lakosság történelmi múltjának, társadalmi jellemzőinek - rétegződésének, kulturális értékeinek, hagyományainak témakörökben; kutatások, réteg kutatások, hosszú távú hatásvizsgálatok, szociológiai – egészségpszociológiai vizsgálatok végzése; sikeres, eredményes modellprogramok befogadása, folyamatos finanszírozása.

Javaslatok

1. Az esélyegyenlőséggel, és egyenlő bánásmóddal, a hátrányos megkülönböztetéssel, az ezzel járó abúzussal mind a szülőkkel, mind a civil közösségek segítőivel, mind az ellátásokban érintett szakemberekkel egy rendszeres érzékenyítés és interaktív témafeldolgozás szükséges rendszer, közösség és akár egyéni szinten.
2. A workshop résztvevők megfogalmazták, hogy a gyermekekkel és a szülőkkel foglalkozók attitűdjét, fentiekkel kapcsolatos magatartását, kiégését, stb. időnként vizsgálni és fejleszteni lenne szükséges.
3. Az érintett gyermekek intézményválasztása nem megoldott, több intézménytípusra és azokhoz való hozzáférésre lenne szükség.

4. A fejlesztéseket jobb lenne az intézményi ellátások helyszínén és idejében megoldani, mert a szülőknél az érintettség mértékétől is függően nagy teher éri, ami együtt jár a munkából való távollétek és ezáltal a munka világából való kiszakadás veszélyével.
5. A szülőknél több segítséget kell biztosítani a gyermek ellátásában, oktatási időn kívüli speciális vagy napközbeni szabadidős foglalkoztatásában.
6. Nincs megfelelő számú fejlesztő pedagógus, pedagógiai asszisztens.
7. A nevelési oktatási intézmények pedagógusainak több ismeretre és módszerre, folyamatos esetfeldolgozásra és szupervízióra lenne szüksége az integrált neveléssel, oktatással összefüggésben.
8. Rendszeresen kell vizsgálni a szülő és a gyermekek bevonásával az intézményi diszkriminációt, abúzust, és ezekre rövid és középtávú megoldásokat kell keresni.

Köszönjük a projektet támogató szervezetnek, hogy erre a társadalmilag és az érintett gyermekeket és szülőket, valamint az ellátásukban részt vevő civil segítők és szakemberek támogatását.

Bízunk abban, hogy a téma széles, országos és határon túli kiterjesztésére és folyamatos megvalósítására lesz lehetőség.